

Næse (*Chondrostoma nasus*)

Beskrivelse

Videnskabeligt navn: *Chondrostoma nasus*

Synonymer: *Cyprinus nasus*

Kaldenavn: Næse, almindelig næse

Beskrivelse: Kroppen er aflang, slank og let sammentrykt. Det mest karakteristiske kendetegn er en fremtrædende, afrundet snude, et tydeligt overbid og læber med en skarp hornet kant. Forkanten af rygfinnen flugter med forkanten af bugfinnerne. Brystfinner, bugfinner og gatfinne er røde/rødlige, mens rygfinne og halefinne er mørkere. Skællene er sølvskinnende – mørkere på ryggen end på bugen. Næsen kan blive op til ca. 50 cm og 1,5 kg, men er typisk en del mindre.

Næse, Foto: Henrik Carl

Forvekslingsmuligheder

Næsen minder meget om flere af vore hjemmehørende karpefisk (især skalle, rimte og strømskalle), men den adskiller sig især fra disse på den fremtrædende snude, det tydelige overbid og de skarpe hornede kanter på læberne. Næsen minder også en del om helten, fra hvilken den bl.a. kendes på, at den mangler fedtfinnen mellem rygfinnen og halefinnen.

Spredningsvej og nuværende udbredelse

Næsen er naturligt udbredt i flodsystemer med tilløb til Sortehavet, den sydlige del af Østersøen og den sydlige del af Nordsøen (mod vest til floden Meuse). Arten er introduceret til flodsystemer i Frankrig, Italien og Slovenien, hvor den har dannet ynglebestande og nogle steder betegnes som invasiv¹. Selvom næsen har været at finde en del år i havecentre herhjemme, er der kun meget få oplysninger om, at fiskene er endt i naturen. Fiskeatlassets database rummer oplysninger om udsætning i to småsøer herhjemme (i 2015 og 2016), og der er ingen oplysninger om senere genfangster fra søerne. Måske hænger de få registreringer sammen med, at arten er en flodfisk (fra barberegionen), og at den derfor klarer sig ret dårligt i småsøer – hvilket oftest er det sted, havedamsfisk dukker op i naturen.

Score og baggrund

Vi benytter en skala fra 1-3. 1 svarer til lav, 2 svarer til middel og 3 svarer til høj

Sprednings- potentiale	Levestedets bevarings- eller naturværdi	Påvirkning af hjemme- hørende arter	Påvirkning af økosystemer	Økonomiske effekter	Helbreds effekter	Harmonia	Samlet
1	2	1	1	1	1	5	7

Spredningspotentiale: 1 (middel). Spredningspotentialet for arten er vurderet til lavt. I det omfang næser bliver sat ud i naturen af fx havedamsejere, der bliver trætte af deres fisk, sker det sandsynligvis i småsøer og damme, hvor fiskene ikke kan yngle og formentlig hurtigt går til grunde. Det er usikkert, om arten kan yngle i vore vandløb, hvis den introduceres her, men den har haft mulighed for naturligt at sprede sig til Danmark gennem Østersøen i perioden fra ca. 7.500 år f. Kr. til ca. 6.000 f. Kr., da den var fersk i en periode efter sidste istid (kaldet Ancylussøen)². Den har så vidt vides heller aldrig levet i Sydsverige, hvor vandløbene nok er mere egnede. Det tyder på, at den ikke finder klimaet/vandmiljøet passende i vores region. Teoretisk kan den indvandre naturligt til Danmark via Østersøen, og i så fald er den ikke invasiv, da Danmark så ikke ligger udenfor artens naturlige spredningspotentiale.

Levestedets bevarings- eller naturværdi: 2 (middel). Levestedets bevaringsværdi for næsen er vurderet til middel. Det er mest sandsynligt at den vil blive introduceret til småsøer i den bynære natur uden de store naturværdier, men naturligt hører den hjemme i større floder. Det er usikkert, om den vil kunne etablere sig i de danske vandløb, hvis den bliver introduceret her.

Påvirkning af hjemmehørende arter: 1 (lav). Da arten tilsyneladende klarer sig ret dårligt i naturen herhjemme, er det ikke sandsynligt, at den vil have større indflydelse på andre arter. Selv hvis den udsættes i større antal eller mod forventning skulle etablere ynglebestande i vore vandløb, er den ikke umiddelbart en trussel mod nogle af vore hjemmehørende ferskvandsfisk, da den primært æder algebelægninger og detritus (dødt organisk materiale). I Sydeuropa, hvor den er introduceret til steder, hvor der i forvejen fandtes beslægtede arter, har den vist sig at være en alvorlig konkurrent til disse¹.

Påvirkning af økosystemer: 1 (lav). Påvirkning af økosystemer er vurderet til lav. Afgræsning af algebelægninger og indtagelse af detritus kan formentlig ske i ganske stor grad uden at medføre ændringer af økosystemet. Uden store ynglebestande er ændringer i økosystemet helt usandsynlige.

Økonomiske effekter: 1 (lav). De økonomiske effekter for næsen er vurderet til lav. Eventuelle udsætninger i småsøer/damme har næppe betydning for økonomiske interesser, og da fiskene ikke kan yngle her, vil der ikke være grund til bekæmpelse. Det er som nævnt uklart, om arten kan yngle i danske vandløb, men heller ikke her er der ikke umiddelbar grund til at tro, at den vil have økonomisk betydning, hvis det viser sig, at den kan.

Helbredseffekter: 1 (ingen). Der er ingen kendte negative helbredseffekter for næsen, der lokalt bruges som spise fisk.

Total score = 7

Kilder

¹ Kottelat, M. & Freyhof, J. 2007. Handbook of European Freshwater Fishes. Kottelat, Cornol, Switzerland and Freyhof, Berlin, Germany.

² Carl, H. & Enghoff, I.B. 2012. Ferskvandsfiskenes indvandring og spredning. S. 625-634 i: Carl, H. & Møller, P.R. (red.). Atlas over danske ferskvandsfisk. Statens Naturhistoriske Museum.